

30/03/2023

Το έθιμο της Παναγίας Μεσοσπορίτισσας στην Άυλη Πολιτιστική Κληρονομιά της UNESCO

/ [Επικαιρότητα](#)

Τον φάκελο ώστε να εγγραφεί το έθιμο της Παναγίας Μεσοσπορίτισσας στην Ελευσίνα, στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας (Σύμβαση UNESCO 2003) υπέβαλε το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, στις 29 Μαρτίου 2023.

Ένα σημαντικό έθιμο του τόπου μας, φέροντας τη διαχρονία του ιερού και την ιστορική μνήμη πολλών γενεών, ξεκινά το ταξίδι του προς τον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας της UNESCO.

Παράλληλα, κατατέθηκε στην έδρα της UNESCO στο Παρίσι, στις 29 Μαρτίου 2023, ο φάκελος της υποψηφιότητας για τη διεύρυνση, με πέντε νέες χώρες (Ανδόρρα, Αυστρία, Βέλγιο, Ιρλανδία και Λουξεμβούργο), της εγγραφής της Τέχνης της Ξερολιθιάς στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO (Σύμβαση 2003).

Όπως δήλωσε η Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού Λίνα Μενδώνη, « Με συστηματικό τρόπο και αναγνωρίζοντας την ανάδειξη των στοιχείων που είναι κρίσιμης σημασίας για τη διαφύλαξη της συλλογικής ταυτότητας, το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού δίνει ξεχωριστή σημασία στην προβολή της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Η άυλη πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί φορέα και εκφραστή των τρόπων με τους οποίους οι άνθρωποι στο πέρασμα του χρόνου άφησαν το αποτύπωμά τους.

Αποτελεί μια πολύτιμη πηγή αναφοράς, από την οποία οι σύγχρονες κοινωνίες μπορούν να αντλήσουν γνώση και έμπνευση σχετικά με την ιστορία, τις παραδόσεις, τις εμπειρίες, τις πρακτικές από τις προηγούμενες γενιές. Από το 2019, το ΥΠΠΟΑ, σε συνεργασία με τοπικούς φορείς και συλλόγους σε όλη την Ελλάδα, ενισχύει δυναμικά την προστασία και ανάδειξη της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια έχουμε εγγράψει περίπου 60 στοιχεία στο Εθνικό Ευρετήριο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, ενώ τέσσερα ακόμη στοιχεία έχουν εγγραφεί στον αντίστοιχο Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο της Ανθρωπότητας της UNESCO. Πρόκειται για ένα σημαντικό έργο των υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ, το οποίο πρόκειται να συνεχιστεί».

Παναγία Μεσοσπορίτισσα

Η **Παναγία Μεσοσπορίτισσα**, η Παναγίτσα στ' Αρχαία, όπως τη λένε στην Ελευσίνα, είναι ένα έθιμο με πολυεπίπεδες αναφορές στην ιστορία της πόλης και των κατοίκων της. Από τα αρχαία χρόνια και τη διεξαγωγή των Ελευσίνιων μυστηρίων, το Θριάσιο πεδίο για αιώνες υπήρξε ο σημαντικότερος σιτοβολώνας της Αττικής.

Το σύγχρονο πρόσωπο της περιοχής μεταμορφώθηκε από νέες παραγωγικές δραστηριότητες, και φιλοξενεί πλέον σημαντικές βιομηχανίες (διυλιστήρια, ναυπηγεία, εργοστάσια κ.τλ.). Ωστόσο, το έθιμο αποτελεί πεδίο κοινής έκφρασης όλων των εθνοπολιτισμικών ομάδων που συνοίκισαν την Ελευσίνα στα νεότερα χρόνια, συμβάλλοντας στη διατήρηση της μνήμης της πόλης και στην κοινωνική συνοχή της.

Οι πιστοί μετέχουν σε μια εμπειρία του ιερού με βαθιές ρίζες στο χρόνο και στο τοπίο της Ελευσίνας, εμφανή στην ευλάβεια με την οποία προσεγγίζουν την εορτή και τις ετοιμασίες που οι ίδιοι κάνουν γι' αυτήν.

Την παραμονή των Εισοδίων της Θεοτόκου, στις 20 Νοεμβρίου κάθε έτους, σε έναν μικρό μεταβυζαντινό ναό, γνωστό και ως η «Παναγίτσα στ' Αρχαία», μέσα στον αρχαιολογικό χώρο της Ελευσίνας, εκεί που κατά την αρχαιότητα τελούνταν τα Ελευσίνια μυστήρια, μετά την ακολουθία του εσπερινού, ευλογείται από τον ιερέα η ιερή τροφή της Δήμητρας και οι άλλες δύο τροφές που συγκροτούν την τριάδα της μεσογειακής δίαιτας.

Οι πιστοί προσκομίζουν άρτους, μαζί με λίγο λάδι και κρασί. Παραδίδουν επίσης στον ιερέα χαρτιά, στα οποία αναγράφονται τα ονόματα των οικείων τους, προκειμένου να μνημονευθούν στη δέηση για υγεία και ευημερία. Ο ιερέας ευλογεί τις προσφορές των πιστών και δέεται «υπέρ ευφορίας των καρπών της γης». Μετά το πέρας της θρησκευτικής τελετής, οι άρτοι μοιράζονται σε όλους τους παρευρισκόμενους.

Από το 2014, αναβιώνει από τον Λαογραφικό Σύλλογο Ελευσίνας “Αδράχτι” μια πρακτική που παλιότερα, όταν ακόμα η Ελευσίνα ήταν αγροτική περιοχή, επιτελούνταν από τις γυναίκες της Ελευσίνας.

Πρόκειται για το πολυσπόρι, το οποίο παρασκευάζεται με βρασμένα δημητριακά και όσπρια, στα οποία προστίθεται πετιμέζι, ρόδι και σταφίδες, και μοιράζεται σε όλους τους συμμετέχοντες στη γιορτή, κατά την έξοδό τους από τον αρχαιολογικό χώρο.

Στη διαδικασία τεκμηρίωσης του στοιχείου και συγκρότησης του φακέλου υποψηφιότητας συμμετείχαν ενεργά οι κάτοικοι της Ελευσίνας, πολιτιστικοί σύλλογοι της περιοχής και φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και η «Ελευσίνα Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2023».

Η Τέχνη της Ξερολιθιάς

Η αρχική εγγραφή της Τέχνης της Ξερολιθιάς στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO έγινε το 2018, με πρωτοβουλία της Ελλάδας και της Κύπρου. Τότε, είχαν συνεργαστεί η Γαλλία, η Ελβετία, η Ισπανία, η Ιταλία, η Κροατία και η Σλοβενία, και η διεθνής αναγνώριση αποτέλεσε παράγοντα για τη διαφύλαξη και ανάδειξη της σημαντικής αυτής παραδοσιακής τεχνικής δόμησης τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Εδώ και δύο έτη, οι Ανδόρρα, Αυστρία, Βέλγιο, Ιρλανδία και Λουξεμβούργο εξέφρασαν το ενδιαφέρον να ενταχθούν στην πολυεθνική αυτή εγγραφή. Η αρμόδια υπηρεσία του ΥΠΠΟΑ, Διεύθυνση Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς, συνεργάστηκε με δώδεκα άλλα κράτη-μέρη της Σύμβασης της UNESCO για τη Διαφύλαξη της Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (2003), προκειμένου να συγκροτηθεί ο νέος φάκελος, με το απαραίτητο και απαιτητικό υλικό τεκμηρίωσης.

Η άνθιση της τέχνης της ξερολιθιάς στη χώρα μας, μετά και την εγγραφή του στοιχείου στον Αντιπροσωπευτικό Κατάλογο Άυλης Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ανθρωπότητας της UNESCO το 2018, είναι γεγονός. Απ' άκρη σ' άκρη της Ελλάδας πραγματοποιούνται εργαστήρια ξερολιθιάς, που φέρνουν κοντά τους μεγάλους μάστορες της πέτρας με τη νέα γενιά, αναδεικνύοντας και τον σημαίνοντα κοινωνικό ρόλο της παραδοσιακής αυτής τεχνικής δόμησης.

Το διαρκώς αυξανόμενο διεθνές ενδιαφέρον για την Τέχνη της Ξερολιθιάς τροφοδοτείται από το γεγονός ότι συνιστά μια οικοδομική παράδοση απολύτως αειφορική: Σε κάθε τους μορφή – μονοπάτια, γεφύρια, αναβαθμίδες, εντυπωσιακά σύνολα καλλιεργειών σε πεζούλες, ταπεινά κτίσματα γεωργοκτηνοτροφικής χρήσης, ποικίλες κατασκευές που υποστηρίζουν συστήματα διαχείρισης του νερού, τοίχοι αντιστήριξης, περιφράξεις, διαμόρφωση χωραφιών και κήπων, οδικά δίκτυα – οι ξερολιθικές κατασκευές συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στην οικολογική ισορροπία, ειδικά σε περιοχές που απειλούνται από την εδαφική διάβρωση, την ερημοποίηση και τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Εξίσου σημαντική είναι η συμβολή της στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, αλλά και στη συνεκτικότητα των ομάδων που συμμετέχουν στην κατασκευή των ξερολιθικών έργων.